

New York, New York

Först tar negern fel häst. Och sen gör jag en jävla tabbe. Jag har suttit i Washington Square Park tidigare, det var åtta år sen. Oktobersolen skiner oväntat starkt, nu som då. Jag åker dit den här gången också.

Tidigt på morgonen gör jag som tusentals Manhattanbor – springer counterclockwise runt Reservoiren, sjön i Central Park som utgör bakgrundsmiljö i filmerna på TV3. Första varvet joggar jag bara lätt de uppskattningsvis två kilometrarna runt sjön. Andra varvet höjer jag tempot rejält, jag rusar – forsar! – fram. Ingen är så snabb som jag. Kanske mister jag något förståndet av pumpande adrenalin; jag blir hursomhelst metaforisk och tänker på mig själv som... Kina. Om tjugofem år är Kina världens i särklass starkaste makt, som då forsat förbi USA. Kanske är det ändå tröttheten som gör att jag inte förmår se mig som ett mer visionärt alternativ till Pax Americana, än världsdominans byggd på åsiktsförbud och fläckvis råkapitalism.

Nåja, när jag duschat och återvänt till livet är det fortfarande finansbaronerna i New York som bestämmer. På deras ö heter gatorna mest nummer. Det är inte så kreativt men underlättar för svenska turister. Några gator eller avenyer har dock namn efter berömdheter som Roosevelt eller baronernas egen Rockefeller. På Manhattans norrsida, i Harlem, har man andra hjältar. Här ligger Malcolm X Boulevard och utmed den Temple of Islam, en alldaglig byggnad med en vacker kupolutsmyckning på taket. Här har Malcolm Little El-Shabazz och hans brother in arms, Muhammed Ali, agiterat. Ja, de var vänner de där två: när Ali 1964 utmanade den oslagbare jätten Sonny Liston om världsmästartiteln var det Malcolm X som ledde förbönen i omklädningsrummet. Ali slog sedan med Guds hjälp sönder muskelfästena vid Listons axlar så att denne till slut inte kunde lyfta armarna. Det var en strålande seger. Jag byter några ord med den äldre mannen i receptionen. Jo, han har sett och hört både Ali och Malcolm. Och visst, på min uppförande och svårslaget ledande fråga: de var fantastiska talare.

Vi går på historiskt museum, bara ett par kvarter från platsen där Lennon sköts till döds. Hela bottenvåningen handlar om slaveriet i New York. Under rekordåren kring mitten av 1700-talet utgjorde svarta slavar en femtedel av befolkningen; av arbetskraften således en betydligt större andel. Den fria världens stad, staden framför alla andra, byggd på slavarbete. Det var om sånt de talade, Malcolm och Ali: rasismen och herre-/slavmentaliteten som fortfarande plågade landet. Men om det har utställningen inget att säga – slaveriet är long gone, *historia*.

För några år sedan dog elva personer när den stadsägda färjan som förbinder Manhattans finanskvarter med Staten Island, körde rakt in i en pir. Skadeståndsanspråken från drabbade och anhöriga uppgår till drygt tre miljarder dollar. På nyheterna får vi nu höra att City Halls jurister bestämt hävdar att olyckan var "an act of God", ett enastående argument för att hålla nere stadens kostnader. Klart, om Allah fixar ringfighterna kan väl Vår Gud stå för båtolyckorna. I USA finns en marknad för allt, påstås det. Den för politisk satir torde vara ett undantag.

-What's up, nigger!

En kvinnlig bekant till mannen mitt emot mig hälsar glatt. De flesta är nigger med varandra här. Inte jag dock, till mig ropar istället en man:

-Hey, blondie! Du vet att han du möter är parkens bäste, va. Du är helt fuckin chanslös.

Jag sitter lätt svettig där på stenbänken och minns hur det var förra gången, för åtta år sen: jag slog mig ner på en ledig plats i det sydvästra hörnet av studenternas och knarkförsäljarnas oas,

Washington Square Park. Kunde jag få spela ett parti schack? Den mörke mannen på andra sidan bordet sa nåt om games och dollars, men jag lyssnade inte: pengar spelar jag inte om och jag skulle ändå vinna. Mannen skulle få behålla sina dollars och jag skulle gå därifrån med lite eftermiddagssol och gott givarsamvete – det sista exklusivt förbehållet representant för vit överlägsenhet. Efter fyra övertygande segrar tröttnade jag och tackade för mig.

-Åsså var det pengarna, sa mannen.

-Nänä, kiip your money, sa jag storsint. Det tog ett tag innan min tröga amerikanska hann ikapp – det var *jag* som skulle betala. Bordet med det ingraverade schackmönstret var visserligen New York Citys, men pjäserna och klockan var hans och hans inkomst.

Mannen jag nu möter har sina ägodelar staplade på en hopfällbar vagn. Det börjar okej, jag jämnar ut spelet snabbt trots att jag har nackdelen att vara svart. Jag njuter av värmen och staden och drickan jag köpt på Starbucks. Sakta men säkert ökar jag pressen – nu kommer Parkens Bäste inte undan. Men sen tar mannen fel häst. Han borde slå den på b6 men nyper istället den framför kungen. Min strategi förvandlas till grus och i besvikelsens dammoln ser jag inte längre klart och gör en dundertabbe. När motståndaren sen med ett vältajmat bondeoffer lyckas spinna ett mattnät mitt på brädet, ja då är det kört. Det går att krångla sig ur nätet men det kostar för mycket tid. Tur att jag har stämt träff snart: jag måste ge upp partiet och slipper därför att bli långsamt nermald i slutspelskvarnen. Jag lägger upp insatsen, fem dollar, på stenbordet och negern som tog fel häst har råd med lunch.

Jesper Hamark

publicerad i Proletären nr 51/52, 2008